

Innst. 382 S

(2012–2013)

Innstilling til Stortinget fra utenriks- og forsvarskomiteen

Prop. 110 S (2012–2013)

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om samtykke til sletting av Myanmar gjeld til Norge og inngåelse av garantier for helsetiltak i utviklingsland

Til Stortinget

1. Sammendrag

1.1 Innledning

Regjeringen ber i sin proposisjon om Stortingets samtykke til sletting av hele Myanmar gjeld til Norge. Regjeringen ber samtidig om Stortingets samtykke til å kunne gi garantier for 140 mill. USD for helsetiltak i utviklingsland. Formålet er prisreduksjoner for legemidler til bruk i utviklingsland.

1.2 Sletting av Myanmar gjeld til Norge

Det legges opp til at hele Myanmar gjeld til Norge slettes uten bevilgning over bistandsbudsjettet.

I St.prp. nr. 1 (2006–2007) for UD stod blant annet følgende:

«Regjeringen legger opp til i 2007 å slette Egypts, Ecuadors, Perus, Jamaicas og Sierra Leones gjenværende gjeld til Norge som skriver seg fra den norske skipseksportkampanjen 1976–1980, ved ensidig erklæring og uten at det stilles betingelser for gjeldssletten. For Myanmar og Sudan vil en sletting av skipseksportgjelden først skje innen multilaterale operasjoner for gjeldslette når disse landene kvalifiserer for slike.»

Ved behandlingen av Budsjett-innst. S. nr. 3 (2006–2007) sluttet Stortinget seg til at Myanmar gjeld skulle ettergis når landet fikk på plass en inter-

nasjonalt anerkjent regjering. Regjeringens beslutning nå er således en oppfølging av uttalte intensjoner i forbindelse med gjeldsettergivelsen i 2007.

Skipseksportkampanjen representerte en feilslått utviklingspolitikk. Norge har som kreditor et medansvar for den resulterende gjelden.

De to eneste landene som i dag har skipseksportgjeld til Norge er Myanmar og Sudan. Slettingen av Myanmar gjeld skjer etter multilateralt koordinerte forhandlinger i Parisklubben 25. januar 2013. Norge annonserte etter dette sin gjeldsettergivelse, med forbehold om Stortingets samtykke.

Norge har vært en internasjonal normativ pådriver for å fremme en mer ansvarlig långivning, og Norge viste det gjennom handling i 2007. Sletting av hele Myanmar gjeld vil være i tråd med Norges arbeid for å fremme ansvarlig långivning og finansiell og økonomisk åpenhet, med andre ord et eksempel på samstemt politikk.

Det har skjedd store endringer i Myanmar siden overgangen fra militærstyre til sivil regjering våren 2011. Regjeringen mener det er viktig at verdenssamfunnet nå støtter opp om den positive utviklingen i Myanmar. Norge, som gjeldspolitisk foregangsland, bør etter regjeringens syn slutte seg til den internasjonale gjeldsletten for Myanmar.

Myanmar har 3 153 mill. kroner i gjeld til Norge, hvorav hele 2 974 mill. kroner er renter. Alt stammer fra den norske skipseksportkampanjen (1976–1980). Myanmar har ikke betjent gjelden siden 1990, og gjeldsbyrden er kommet ut av kontroll. Landets betalingsevne er lav, derav behovet for massiv gjeldslette. De økonomiske konsekvensene av en ettergivelse vil være bortfall av eventuell tilbakebetaling.

Regjeringen legger opp til at eventuell senere ettergivelse av Sudans skipseksportgjeld håndteres på tilsvarende måte. Regjeringen legger til grunn at eventuell framtidig ettergivelse av gjeld til utvik-

lingsland, utover gjeldsplanens ramme, skal skje gjennom bevilgning over statsbudsjettet. Dersom det blir aktuelt med gjeldsettergivelse til gjenværende land under gjeldsplanen, belastes rammen på vanlig måte.

1.3 Kommisjonen for livreddende medisiner for kvinner og barn i utviklingsland

FNs kommisjon for livreddende medisiner til kvinner og barn i utviklingsland leverte sine anbefalinger til FN's generalsekretær under høynivåuka i FN i september 2012. Anbefalingene følger opp FN's strategi for kvinners og barns helse.

Målet er å bidra til å redde seks millioner kvinner og barn de neste fem årene, gjennom at kvinner og barn får riktig medisin til rett tidspunkt i henhold til kunnskapsbaserte retningslinjer, av kvalifisert helsepersonell, og til en overkommelig pris. Anbefalingene fokuserer på økt tilgjengelighet, prisreduksjoner og mer effektiv bruk av de viktigste og mest relevante medisiner og familieplanleggingsprodukter. De vurderes som en kostnadseffektiv måte å redde liv på i utviklingsland.

Familieplanleggingstoppmøtet i London i juli 2012 var et viktig bidrag til kommisjonens arbeid. Der ble det fra norsk side kunngjort at Norge vil bidra med 150 mill. kroner i 2013 og en intensjon om at bidraget vil bli videreført på samme nivå til og med 2020. I tillegg er 300 mill. kroner satt av til oppfølging av kommisjonens anbefalinger.

Støtte til oppfølging vil i hovedsak bli gitt på disse to måtene:

1. Kanalisering gjennom UNFPA (FNs befolkningsfond) og UNICEF (FNs barnefond). Pengestøtte vil bli kanalisert gjennom eksisterende trust fund i UNFPA og gjennom UNICEF. Norge vil bidra med inntil 300 mill. kroner i 2013. I tillegg vil Sverige bidra med et tilsvarende beløp, og det er forventet at andre givere vil komme etter.
2. Prisreduksjon for prevensjonsimplantater gjennom volumgaranti for storinnkjøp. Kommisjonen peker på at prevensjonsimplantater er blant de mest effektive langsiktige prevensjonsmetodene og at slike implantater er foretrukket av kvinner i utviklingsland. Høy pris har vært til hinder for utbredt bruk. Det har derfor vært avgjørende å legge til rette for prisreduksjon gjennom storinnkjøp ved volumgaranti til produsenter.

Norge har sagt seg villig til å bidra sammen med Bill og Melinda Gates-stiftelsen, Sverige og Children's Investment Fund til en volumgaranti for innkjøp av prevensjonsimplantater. Norge vil dekke 110 mill. USD over en seksårsperiode av det totale garan-

tiansvaret på 230 mill. USD for perioden, under forutsetning av Stortingets godkjenning. Garantivtalen betyr en innsparing på samme beløp som garantien, det vil si 230 mill. USD.

Regjeringens vurdering er at sannsynligheten for at en del av garantiansvaret vil måtte innløses er høyest for 2013, men vurderes som lav for garantiperioden som helhet. Dersom et garantiansvar vil måtte innløses, legges det opp til at også dette går til innkjøp av prevensjonsimplantater, som senere vil komme kvinner i utviklingsland til gode. Om volumkravet ikke nås for et kalenderår, vil garantiansvaret komme til utbetaling i begynnelsen av etterfølgende år. Sentrale innkjøpere er Storbritannia, USA, UNFPA, myndigheter i mottakerland og frivillige organisasjoner. Finansieringen av innkjøpene skal komme fra USA, Storbritannia og Norge.

Eventuell innløsning av garantien vil bli dekket innenfor gjeldende bistandsramme.

1.4 Regjeringens forslag

Regjeringen foreslår at slettingen av Myanmar's gjeld gjennomføres uten bevilgning over statsbudsjettet og uten å rapportere det ettergitte beløpet til OECD/DAC som bistand (ODA). Det er i tråd med den etablerte finansieringsløsningen for regjeringens Handlingsplan om gjeldsslette for utvikling og den tidligere slettingen av norsk skipseksportgjeld. Gjeldsslettingen gjennomføres med dette på samme måte som da Norge slettet skipseksportgjelden til Ecuador, Egypt, Jamaica og Peru i 2007. Det innebærer også at GIEK ikke kompenseres for tapet på avskrivningen av fordringen. Gjelden slettes etter multilateral koordinerte forhandlinger i Parisklubben 25. januar 2013.

Regjeringen foreslår videre at det etableres en garantifullmakt under Utenriksdepartementets budsjett i 2013 med en øvre ramme på 140 mill. dollar. Rammen dekker norsk bidrag til avtaler om volumgaranti med de to tilbyderne av WHO-godkjente prevensjonsimplantater. Formålet er prisreduksjoner for legemidler til bruk i utviklingsland. Fullmakten vil være et sentralt virkemiddel til oppfølging av anbefalingene fra kommisjonen for livsviktige medisiner for kvinner og barn.

2. Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Eva Kristin Hansen, Stein Erik Lauvås, Nina Mjøberg, Sverre Myrli, Tore Nordtun og Helga Pedersen, fra Fremskrittspartiet, Jan Arild Ellingsen, Siv Jensen, Peter N. Myhre, Tom Staahle og Karin S. Woldseth, fra Høyre, Ivar Kristiansen, Eivind Saga og

lederen Ine M. Eriksen Søreide, fra Sosialistisk Venstreparti, Snorre Serigstad Valen, fra Senterpartiet, Lars Peder Brekk, og fra Kristelig Folkeparti, Kjell Arvid Svendsen, viser til skipseksportkampanjen som ble gjennomført i tiden 1976–1980. Lånet som i den forbindelse ble gitt var på 179 mill. kroner. Regimet i Burma har i ettertid ikke vist vilje til å betjene lånet. Siden da er 179 mill. kroner blitt til 3 153 mill. kroner.

Komiteen deler regjeringens syn når det påpekes at det er viktig at verdenssamfunnet støtter opp om den positive utviklingen i landet.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet og Høyre, mener gjeldsslette vil gi Burma et bedre utgangspunkt for å videreutvikle menneskerettigheter og demokrati.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre stiller seg prinsipielt positive til den foreslåtte gjeldssletten for Burma, men mener at det som del av denne prosessen burde vært lagt til grunn en grad av kondisjonalitet fra norsk side, særlig knyttet til videre demokratisk utvikling og myndighetenes respekt for menneskerettighetene. Disse medlemmer mener at Burma har vist en rask og positiv utvikling i denne retning, men landets underliggende maktstrukturer er fortsatt i all hovedsak de samme som tidligere, med en snever og udemokratisk maktelite og sterke autoritære trekk. Disse medlemmer mener derfor at Norge, som del av en prosess for å slette Burmas gjeld, burde sette opp politiske målpunkter for den videre utviklingen i landet, for eksempel knyttet til gjennomføringen og implementeringen av folkeavstemningen i 2015, utviklingen av menneskerettigheter og rettsikkerhet og demokratisk fremgang, og knytte den konkrete gjeldsslettingen til disse. En slik fremgangsmåte ville, etter disse medlemmers oppfatning, gi et sterkere økonomisk insentiv for positiv utvikling i landet.

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti viser til at Norge lenge har vært blant de mest kritiske til militærdiktaturet i Myanmar. Skiftende regjeringer har både med boikott-tiltak og støtte til opposisjonen fremmet kampen for demokrati. På grunn av de politiske forhold har Norge lenge ventet med å ettergi gjeld som oppstod under den norske skipseksportkampanjen i 1970-årene. Siden 2011 er det tatt store skritt i riktig retning i Myanmar, pressefriheten er sterkt forbedret og flere opposisjonelle fikk plass i parlamentet ved tilleggsvalgene på 49 mandater i 2012. Landet har imidlertid fortsatt ikke et

reelt folkevalgt parlament eller en demokratisk valgt regjering.

Dette medlem mener det er nødvendig at Norge viderefører sin klare påvirkningslinje for å føre demokratiseringsprosessen videre. Myndighetene i Myanmar kjenner den, og de er klar over at Norges gjeldsslette kommer som følge av den påbegynte demokratiseringsprosessen.

Dette medlem mener den ettergivelsen av gjeld fra skipseksportkampanjen og støtte til helsehjelp nå er en naturlig del av den strategien som må følges for å øve innflytelse slik at demokratiseringsarbeidet føres videre. Det vil styrke den positive utviklingen å vise at demokratisering lønner seg, men det må samtidig kommuniseres klart at Norge har klare forventninger om at parlamentsvalget i 2015 blir fritt og demokratisk og at militæret må akseptere utfallet.

Dette medlem mener det er viktig at Norge i praksis viser at engasjementet for demokrati og menneskerettigheter fortsatt holdes høyt. Når Myanmar nå har åpnet for utenlandske investeringer og friere samkvem med omverdenen, må det internasjonale samfunn ikke sette sine økonomiske og geopolitiske interesser foran behovet for en fullføring av prosessen mot demokrati og menneskerettigheter i Myanmar.

Komiteen viser også til anbefalingen fra FNs kommisjon for livreddende medisiner til kvinner og barn i utviklingsland. Målet er å redde seks millioner kvinner og barn ved å gjennomføre to typer tiltak, det ene er innkjøp av medisiner organisert av UNICEF. Det andre er et tiltak for å oppnå prisreduksjon på prevensjonsimplantater gjennom storinnkjøp og volumgaranti til produsenter. Komiteen er tilfreds med at regjeringen følger opp FNs målsettinger om helsetiltak for kvinner og barn i utviklingsland.

3. Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og rå Stortinget til å gjøre slikt

vedtak:

I

Ettergivelse av skipseksportgjeld

Stortinget samtykker i at Kongen i 2013 kan ettergi statlige fordringer på Myanmar som stammer fra den norske skipseksportkampanjen (1976–1980) for inntil 3 153 mill. kroner under Garanti-instituttet for Eksportkredits gamle portefølje (gammel alminnelig ordning og den gamle særordningen for utviklingsland). Fordringene verdsettes til faktisk utestå-

ende beløp, inklusive påløpte renter, på ettergivelsestidspunktet. Gjeldsettergivelsen gjennomføres uten bevilgning over bistandsbudsjettet og uten å belaste den norske gjeldsplanens ramme.

II

Garantifullmakt

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2013 kan inngå garantier for perioden 2013–2018 for

avtaler om kjøp av prevensjonsimplantater til bruk i utviklingsland, innenfor en ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar for inntil 140 mill. USD. Prevensjonsimplantatene skal være godkjent av Verdens helseorganisasjon (WHO), og avtalene skal være inngått med det formål å oppnå prisreduksjoner.

Oslo, i utenriks- og forsvarskomiteen, den 29. mai 2013

Ine Marie Eriksen Søreide

leder

Peter N. Myhre

ordfører